

Risale-i Nur Külliyyatında Kur'an'ın İ'caz Yönlerinden Şebâbet

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yusuf YAGIR

Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Öz

Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gönderilmiş mucize bir kitaptır. Bu kitabın mucizelik yönü Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamber olduğu dönemle sınırlı kalmayıp günümüze kadar devam etmiştir. Dolayısıyla Kur'an mucize bir kitap olunca, onun bu özelliğinin alimlerce göz ardı edilmesi düşünülemezdi. Konu, alimler tarafından, bu konuda telif edilmiş müstakil eserlerde işlendiği gibi, tefsir kitaplarında ve tefsir usulü eserlerinde de işlenmiştir. Hem bir tefsir eseri olan hem de tefsir usulüne dair bilgiler içeren Risale-i Nur Külliyyatında da i'cazî'l-Kur'an meselesine büyük önem verilmiştir. Eserinde i'cazî'l-Kur'an'ı birçok yönden inceleyen Said Nursi'nin ele aldığı Kur'an'ın i'caz yönlerinden biri de şebabeti, yani daima genç ve taze olma yönüdür. Biz de Risale-i Nur Külliyyatında müteferrik bir halde bulunan –konuyla ilgili- bilgileri değerlendirip, Kur'an'ın şebabet yönünden i'cazını ortaya koyacağız.

Anahtar Kelimeler: Risale-i Nur Külliyyatı, İ'cazî'l-Kur'an, Şebabet.

Freshness of the Qur'an According to the Risale-i Nur Collection

Abstract

The Holy Qur'an is a miracle carried by the Prophet Muhammad (pbuh). The miraculousness of this Book coincides with the era of the Prophethood of Muhammad (pbuh) and has continued as a reality until today. Due to this miraculous quality, it is inconceivable that its characteristics would be ignored by the enlightened scholars. To the same extent that there have been books produced by scholars focussing distinctly on this issue, there have also been published associated works of exegesis and methodologies of exegesis. The Risale-i Nur Collection, both as a work of exegesis and methodology of exegesis has given great importance to the matter of Qur'anic eloquence. Said Nursi is somebody who examines the eloquence and oratory of the Qur'an from several angles, and indeed it is always a fresh and productive angle and way of approach. We shall also aim to evaluate various miscellaneous aspects connected with this issue of Qur'anic eloquence as found in the Risale-i Nur Collection and thus reveal the eloquent oratory from the ever-verdant highway of the Qur'an.

Anahtar Kelimeler: Risale-i Nur Collection, Miraculousness of the Qur'an, Freshness.

Giriş

Tarih boyunca gönderilen bütün peygamberler, gönderildikleri kavme, üstlendikleri davanın hak olduğunu ispatlamak için mucize(ler)¹ göstermişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.v.)'den önce gelen bütün peygamberlerin gösterdiği mucizeler, peygamberin

geldiği devirle sınırlı kalmıştır. Mesela Hz. Musa (a.s.) kendi döneminde revaçta olan sihre karşı insanları aciz bırakacak mucizeler göstermiştir. Hz. İsa da kendi zamanında revaçta olan tıp konusunda mucizeler göstermiştir. Ancak bu mucizeler o devirde yaşayan insanların müşahedesıyla sınırlı kalıp, sonraki dönemlerde devam etmemiştir.²

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in en büyük mucizesi olan Kur'an-ı Kerîm³ ise Cenab-ı Allah'ın koruma garantisi altında olduğu için⁴ kendinden sonra da mucizelik yönünü devam ettirmiştir.⁵

Kur'an'ın mucizelik yönünü, yani erişilmez üstünlüğünü ifade etmek maksadıyla i'cazû'l-Kur'an terimi kullanılmıştır. Bu terim tefsir usulü kitaplarında yer alan önemli meselelerden biri olduğu gibi, bu alanda yazılmış birçok eserin de ortak ismi olmuştur.⁶ Zira bu alanda çok sayıda eser telif edilmiştir. Ebû'l-Hasan er-Rummânî'nin *en-Nüket fi i'cazi'l-Kur'an*'ı, Ebû Süleyman el-Hattâbî'nin *Risâletü Beyân-i İ'cazi'l-Kur'an*'ı, Bâkîllânî'nin *İ'câzü'l-Kur'an*'ı Kâdî Abdülcebbâr'ın *İ'câzü'l-Kur'ân*'ı, Abdülkâhir el-Cürçânî'nin *Delâilü'l-i'câz*'ı, Fahreddin er-Razî'nin *Nihâyetü'l-i'câz fi Dirâyeti'l-icâz*'ı, Muhammed Ali es-Sabûnî'nin *İ'câzü'l-Beyân fi Süneni'l-Kur'ân* ve Abdülkerîm el-Hatib'in *İ'câzü'l-Kur'ân*'ı gibi.⁷

Kur'an'ın hangi yönlerinin mucize olduğu ve i'caz yönlerinin sayısının kaç olduğu hususunda görüş ayrılıkları vardır. Buna rağmen Kur'an'ın i'caz yönlerinden, nazmı, tarz-ı te'lifi, dil ve üslubu, fesahati ve geleceğe dair gaybî bilgileri içermesi gibi hususları, konuyla ilgili hemen her eserde bulmak mümkündür.⁸ Kur'an'ın i'caz yönlerinin kaç olduğuna dair el-Kurtubî (ö.671/1273) ve ez-Zerkeşî (ö. 794/1392) on yönden bahsederken⁹, ez-Zerkânî (ö. 1367/1948) bu yönleri on dört olarak göstermiştir.¹⁰

Çalışmamıza kaynaklık eden Risale-i Nur Külliyyatı'nda da Kur'an'ın i'caziyle ilgili farklı bilgiler mevcuttur. Mesela Said Nursi eserinin bir yerinde Kur'an'ın i'caz yönlerini şu şekilde sıralar:

- 1- Gâibden, istikbalden haber vermesi.
- 2- Âyetlerinde tenakuz, tehalûf, hata bulunmaması.
- 3- Nazım ile nesir arasında, ediblerce gayr-ı malûm bir üslûbu ihtiyar etmesi.
- 4- Okur-yazar olmayan bir zâttan sudûr etmesi.
- 5- Tâkat-ı beşeriye fevkinde ulûm ve hakâikî ihata etmesi gibi pek çok şeylerdir.¹¹

Said Nursi, Sözlere Mecmuasında Kur'an'ın i'cazına dair müstakil bir başlık altında (25. Söz: Mucizat-ı Kur'aniyye Risalesi) konuyu ele almıştır. Burada Kur'an'ın kırka yakın i'caz yönünün bulunduğunu ve bu i'caz yönlerinden beşini ele alacağını söyler.¹²

Biz de Mucizat-ı Kur'anıyye Risalesi'nde (25. Söz) geçen Kur'an'ın i'caz yönlerinden şebâbet, yani Kur'an'ın daima genç ve taze olması yönünü işleyeceğiz.

Risale-i Nur Külliyyatı'na Göre Kur'an'ın Şebâbeti

Son dönem alimlerinden Bediüzzaman Said Nursi'nin (ö. 1960) yazmış olduğu Risale-i Nur Külliyyatı, çok yönlü bir eserdir. Bu eseri tefsir yönüyle ele alacak olursak onun, bünyesinde birçok tefsir yöntemini barındırdığını görürüz. Mesela o, 25. Söz'de Kur'an'ın i'cazına yönelik ayetleri bir araya toplayıp tefsir ettiği¹³ veya 10. Söz'de haşre dair ayetleri bir arada değerlendirdiği için¹⁴ konulu tefsir¹⁵, ahirete imanın toplum ve fertler üzerindeki etkilerini¹⁶ veya uhuvvetin (kardeşliğin) gerekliliğini yerine getirmek için nasıl davranmak gerektiğine dair malumatı verdiği için¹⁷ içtimai tefsir¹⁸, Peygamber mucizelerinden günümüz teknolojisine dair işaretleri keşfettiği için¹⁹ fennî (ilmi) tefsir²⁰ özelliğini taşımaktadır.

Birçok tefsir yöntemiyle te'lif edilmiş bir eser olan Risale-i Nur, tefsir usulünün bazı konularına da yer vermiştir. Huruf-u Mukataa²¹, Aksâmu'l-Kur'an²² ve -şebâbet özelinde ele alacağımız- i'cazı'l-Kur'an gibi. Öyleyse şimdi Risale-i Nur'daki Kur'an'ın i'caz yönlerinden şebâbet noktasından hareketle konuyu ele alalım.

Kur'an her asırda sanki yeni nazil oluyormuş gibi bir tazeliğe ve gençliğe sahiptir. Ezeli bir zatın sözü olarak ezeli bir özelliğe sahip Kur'an, nazil olduğu günden bugüne kadar geçmiş bütün asırlardaki her tabakadan insana hitap etmektedir. Kur'an'ın sahip olduğu bu şebâbet özelliği sayesinde, asırlar arası fikir ayrılıkları ve istidat farklılıklarına rağmen her asra hitap edebilecek konumdadır. İnsanların kanunları ve eserleri insanlar gibi zamana karşı mukavemetsizdir. Zamanla eskir, yaşlanır ve nihayetinde ortadan kaybolur; artık hükümleri geçersiz olur. Buna karşın Kur'an'ın hüküm ve kanunları öyle sağlam bir temele oturtulmuş ki, asırların değişmesi hükümlerini ve kanunlarını yıpratmıyor, eskitmiyor, yaşlandırmıyor. Bilakis zaman ilerledikçe Kur'an'ın hüküm ve kanunları daha kuvvetli bir şekilde kendini gösteriyor.²³ Risale-i Nur'da Kur'an'ın şebâbetini gösteren deliller oldukça çoktur. Biz bu delilleri birkaç başlık altında ele alacağız:

I. Kur'an'ın Meydan Okumasına Rağmen İnsanların Benzerini Getirme Hususunda Aciz Olmaları

Kur'an-ı Kerim indirdiği dönemin edebiyat ustalarına aşağıda meallerini zikredebiz ayetlerle meydan okumuş ve her seferinde de onların acizliklerini ortaya koymak için çitayı aşağıya çekmiştir. Söz konusu ayet mealleri şöyledir:

*“(Resûlüm!) De ki: Eğer doğru sözlüler iseniz, Allah katından bu ikisinden (bana ve Musa'ya inen kitaplardan) daha doğru bir kitap getirin de ben ona uya-yım!”*²⁴ Bu ayette Kur'an'dan (veya Tevrat'tan) daha yüksek bir kitabın getirilmesi yönünde bir çağrı söz konusudur.

Şu ayette ise Kur'an'ın bir benzerine nazire getirilmesi isteniyor:

*De ki: "Andolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler."*²⁵

Şu ayet ise çitayı çok düşürerek Kur'an'ın on suresinin benzerinin getirilmesini talep etmektedir:

Yoksa 'onu (Kur'an'ı) uydurdu mu' diyorlar? De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi Allah'tan başka gücünüzün yettiklerini de (yardıma) çağırıp, siz de onun gibi uydurma on sûre getirin."²⁶

Nihayetinde şu ayetler, meydan okumanın en alt sınırını çizerek naziresini istediği surelerin sayısını bire kadar indiriyor:

Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sûre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin.) Eğer, yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- o hâlde yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının. O ateş kâfirler için hazırlanmıştır.²⁷

Bu Kur'an, Allah'tan (indirilmiş olup) başkası tarafından uydurulmamıştır. Fakat o, kendinden öncekileri doğrulayıcı ve Kitab'ı (Allah'ın Levh-i Mahfuz'daki yazısını) açıklayıcı olarak, indirilmiştir. Bunda hiçbir şüphe yoktur. (O) âlemlerin Rabbi tarafındandır. Yoksa onu (Muhammed kendisi) uydurdu mu diyorlar? De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi siz de onun benzeri bir sûre getirin ve Allah'tan başka, çağırabileceğiniz kim varsa onları da yardıma çağırın."²⁸

Bu ayetlerde, Kur'an'ın benzerini ortaya koyma hususunda insanlara ve cinlere bir meydan okuma söz konusudur. Meşhur müfessir İbn Kesîr (ö. 774/1373), bu ayetleri tefsir ederken gayet güzel açıklamalarda bulunmuştur. Konuyla ilgili tüm ayetleri Bakara Suresi'nin 23. ve 24. ayetlerinin tefsirinde ele alan İbn Kesîr'in ortaya koyduğu görüşler şöyledir:

Eğer siz Muhammed (s.a.v.)'e indirdiğimiz kitaptan şüphe duyuyorsanız ve bu kitabın Allah dışındaki biri tarafından gönderildiğini iddia ediyorsanız, buyurun bu kitabın bir suresinin benzerini getirin ve onunla, bu kitaba karşı çıkın. Hatta dilediğiniz kişileri –taptığımız tanrıları dahi- de yardıma çağırın. Siz bunu (mislini getirmeyi) asla yapamayacaksınız.²⁹

Cenab-ı Allah Kur'an'ın birçok yerinde müşriklere meydan okumuştur. Mekki olan (yukarıda meallerini verdiğimiz) Kasas, 49, İsrâ, 88, Hud, 13, Yunus, 37-38. ayetleri Allah'ın Mekke'de, müşriklere meydan okuduğunu gösterir. Bakara Suresi 23. ayeti ise aynı meydan okumanın Medine'de de yapıldığını gösterir. Her ne kadar bazıları İsrâ Suresindeki ayette geçen "*yine onun benzerini getiremezler.*"³⁰ ifadesinin Hz. Muhammed'e işaret ettiğini, yani onun gibi ümmi bir zat bu Kur'an'ın bir benzerini getirmeyi talep ettiğini söyleseler de, bu isabetli bir görüş değildir. Zira meydan okuma bütün herkesedir. Hâlbuki onlar (Kur'an'ın ilk mu-

hatapları) ümmetin en edipleri olmasına karşın, Kur'an-ı Kerim hem Mekke'de hem de Medine'de onlara defalarca meydan okumuştur. Ancak Hz. Muhammed (s.a.v.)'e şiddetli düşmanlıkları olan ve dinine kin besleyen bu insanlar bu meydan okumaya karşı aciz kalmışlardır.

Bakara Suresi'nin 24. ayetinde kullanılan "len" edatı ebediyet bildirir ki, bu da Kur'an'ın ayrı bir mucizelik yönüdür. Zira onlara "hiçbir zaman yapamayacaksınız." Yani hiçbir zaman bu kitaba karşı koyamayacaksınız denilmiştir. Nitekim öyle de olmuştur. Ne o dönemde ne de yaşadığımız bu dönemde (İbn Kesîr'in yaşadığı dönem) hiç kimse Kur'an'a karşı koyamamıştır. Zira bu kitap Allah'ın kelimidir ve mahlûkatın kelamına benzemez.

Kim Kur'an'ı, lafız ve mana cihetiyle düşünürse onda i'caz yönünden hem açık hem de gizli ilimleri bulur. Yine ayetin ifadesiyle "Elif lâm râ. (Bu,) bir Kitaptır ki, hikmet sâhibi, her şeyden haberi olan (Allah) tarafından âyetleri sağ-lamlaştırılmış ve güzelce açıklanmıştır."³¹ Yani lafızları sağlamlaştırılmış, manaları güzelce açıklanmıştır. (Bunun tersi de düşünülebilir.) Kur'an'ın bütün lafızları ve manaları apaçıktır. Ne bir fazlalık ne de bir eksiklik vardır. Geçmişten ve gelecekte ne haber vermişse aynen vuku bulmuştur. Emirleri bütünüyle hayır, nehiyleri ise tamamen şerdir, kötüdür. Nitekim ayetin de ifadesiyle "Rabbînin kelimesi (Kur'an) doğruluk ve adalet bakımından tamdır."³² Yani verdiği haberleri doğrudur; hükümleri ise adaletlidir. Kur'an'ın tamamı hakır, hakikattir ve hidayettir. Onda hiçbir aldatma, yalan ve iftira yoktur.³³

Said Nursi de, Cenab-ı Allah'ın insanları, Kur'an'a nazire getirmeleri hususunda yaptığı meydan okuma çağrısını içeren ayetlere dair şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

"Şu Kur'an'ın, Muhammedü'l-Emîn gibi bir ümmiden nazîrini yapınız ve gösteriniz. Haydi bunu yapamıyorsunuz; o zât ümmî olmasın, gayet âlim ve kâtib olsun. Haydi bunu da getiremiyorsunuz; birtek zât olmasın, bütün âlimleriniz, belîğleriniz toplansın, birbirine yardım etsin.. hattâ güvendiğiniz âliheleriniz size yardım etsin. Haydi bununla da yapamayacaksınız; eskiden yazılmış belîğ eserlerden de istifade edip, hattâ gelecekleri de yardıma çağırıp, Kur'an'ın nazîrini gösteriniz, yapınız. Haydi bunu da yapamıyorsunuz; Kur'an'ın mecmuuna olmasın da, yalnız on suresinin nazîrini getiriniz. Haydi on suresine mukabil hakikî doğru olarak bir nazîre getiremiyorsunuz; haydi hikâyelerden, asılsız kıssalardan terkiib ediniz. Yalnız nazmına ve belâğatına nazîre olsun getiriniz. Haydi bunu da yapamıyorsunuz; birtek suresinin nazîrini getiriniz. Haydi sure uzun olmasın, kısa bir sure olsun nazîrini getiriniz. Yoksa din, can, mal, iyalleriniz; dünyada da âhi-rette de tehlikeye düşecektir! İşte sekiz tabakada, ilzam suretinde, Kur'an-ı Hakîm yirmi üç senede değil, belki bin üç yüz senede bütün ins ü cinne karşı bu meydanı okumuş ve okuyor. Halbuki evvelki zamanda o kâfirler can, mal ve iyalini tehlikeye atıp en dehşetli yol olan harb yolunu ihtiyar ederek, en kolay ve en kısa olan

muâraza yolunu terkettiler. Demek muâraza yolu mümkün değildi.”³⁴

Bu muârazada mağlubiyetin sonucu olarak Kur'an o dönemin meşhur ediple-rine, belîğlerine, hatiplerine ve kâhinlerine diz çöktürmüştür. Said Nursî'ye göre özellikle o dönemde gündemde olan şu dört meselede Kur'an-ı Kerim bu mesele-lerin en iyi ustalarını mağlup edip kendine hayran bırakmıştır:

Belagat ve fesahat:

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan, belagatte ustalaşmış insanlara diz çöktürdü ve ken-dini onlara hayretle dinlettirdi.³⁵ Said Nusi'nin, Kur'an'ın belagat ve fesahatine dair söylediği şu sözler konuyu çok güzel açıklamıştır:

“Kur'an manen üslûb-u beyân cihetiyle fevkalâde belîğ olduğu gibi, lafzında gayet selis bir fesâhati vardır. Fesâhatin kat'î vücuduna, usandırmaması delildir. Ve fesâhatin hikmetine, fenn-i beyan ve maânînin dâhî ulemasının şهادetleri bir bürhan-ı bâhirdir. Evet binler defa tekrar edilse usandırmıyor, belki lezzet veriyor. Küçük basit bir çocuğun hâfızasına ağır gelmiyor, hıfzedebilir. En hastalıklı, az bir sözden müteazzi olan bir kulağa nâhoş gelmiyor, hoş geliyor. Sekeratta olanın damağına şerbet gibi oluyor. Zemzeme-i Kur'an onun kulağında ve dimağında, aynen ağzında ve damağında mâ-i zemzem gibi leziz geliyor. Usandırmamasının sırr-ı hikmeti şudur ki: Kur'an, kulûbe kut ve gıda ve ukûle kuvvet ve gınadır ve ruha mâ ve ziya ve nüfusa deva ve şifa olduğundan usandırmaz. Hergün ekmek yeriz, usanmayız. Fakat en güzel bir meyveyi her gün yesek, usandıracak. Demek Kur'an, hak ve hakikat ve sıdk ve hidayet ve hârîka bir fesâhat olduğundandır ki, usandırmıyor, daima gençliğini muhafaza ettiği gibi taravetini, halâvetini de muhafaza ediyor. Hattâ Kureyş'in rüesasından müdakkik bir belîğ, müşrikler tarafın-dan, Kur'an'ı dinlemek için gitmiş. Dinlemiş, dönmüş, demiş ki: Şu kelâmın öyle bir halâveti ve tarâveti var ki, kelâm-ı beşere benzemez. Ben şâirleri, kâhinleri biliyorum. Bu onların hiç sözlerine benzemez. Olsa olsa etbaimızı kandırmak için sihir demeliyiz.” İşte Kur'an-ı Hakîm'in en muannid düşmanları bile fesâhatinden hayran oluyorlar.”³⁶

Şiir ve hitabet:

Kur'an, meşhur şâir ve hatipleri öyle bir hayrette bıraktı ki, onlar adeta par-maklarını ısırıyorlar. Şiirleri Kâbe duvarına asılacak kadar meşhur olmuş büyük şa-irlerin Muallakât-ı Seb'a diye tabir edilen şiirlerini, Kâbe duvarından indirtti ve kıymetlerini hiçe indirdi.

Hâdisat-ı mâziyeyi ve vâkıât-ı kevnîyeyi bilmek:

Eski ümmetlere ve kâinatın oluşum safhalarına dair yalan-yanlış, hurafelerle dolu bilgileri halka anlatanlara karşı, en doğru ve nurlu bilgileri insanlara anlata-rak, bu hususlarda yanlış bilgi veren eşhası saf dışı bıraktı.

Kâhinlik ve gâibden haber vermek:

Gelecekten haber veren kâhin ve sihirbazları susturarak gelecekle ilgili bilgilerini onlara unutturdu. Bu iki kesimin haber kaynağı olan cinlerini kovarak kâhinliğe son verdi.³⁷

Kur'an indiği dönemin insanlarına meydan okudu; ancak birkaç basit ve başarısız teşebbüsten başka o günün edebiyat dâhileri buna bir karşılık veremediler. Zaten Arap edebiyatının önde gelen alimlerinden Ebû Osman el-Câhız'ın (ö. 255/869) söylediği şu söz adeta meselenin öz bir ifadesidir: “Muâraza-i bi'l-huruf mümkün olmadı, muhârebe-i bi's-süyûfa mecbur oldular.”³⁸ Yani, Kur'an'a karşı harflerle karşı koymak mümkün olmadığı için, mecburen kılıca sarılıp savaştılar. Kur'an'ın karşı konulamaz edebî yönüne o dönemin dahi belîğleri karşı koyamamışlarsa, bugünün edipleri, belîğleri hiç karşı koyamazlar. Zaten bugün böyle bir iddiaya rastlamak da mümkün değildir. Hem Said Nursi'nin dediği gibi, (Kur'an'ın benzerini getirme hususunda) “sekiz tabakada, ilzam suretinde, Kur'an-ı Hakîm yirmi üç senede değil, belki bin üç yüz senede bütün insanlara ve cinlere karşı bu meydanı okumuş ve okuyor.”³⁹ Her ne kadar günümüzde Kur'an'a edebî yönden bir karşı çıkış yoksa da, medenî olarak addedilenlerin ortaya koydukları edebî ürünler Kur'an'la kıyaslandığında çok sönük düşmektedir. Zaten Said Nursi de muasır medeniyetin bir mahsulü olan günümüz edebiyatının ve belagatinin asırlar önce nazil olmuş Kur'an'a mağlup düştüğünü ortaya koymuştur. O, medeniyetin ortaya koyduğu edebiyat ve belagatle- Kur'an'ı kıyaslarken şöyle bir benzetme yapıyor:

“Öksüz bir yetimin muzlim bir hüznün ile ümitsiz ağlayışı, hem süflî bir vaziyette sarhoş bir ayyaşın velvele-i gınasının (şarkı demektir) nisbeti ile, ulvî bir âşıkın muvakkat bir iftiraktan müştakane, ümidkârane bir hüznün ile gınası (şarkısı); hem zafer veya harbe ve ulvî fedakârlıklara sevk etmek için teşvikkârane kasaid-i vataniyeye nisbeti gibidir.”⁴⁰

Nursi'ye göre edebiyat ve belagatin, üslubuyla insanı etkilemesi neşe veya hüznün tezahürü şeklindedir. Hüznün ise iki kısımdır: Birincisi, sevgiliyi kaybetmekten gelir. Bu da sevgilinin yokluğunu ve sahipsiz bırakmasını ifade ettiği için karanlıklı bir hüznüdür. Bu da medeniyet edebiyatının verdiği, dalaletli, tabiatperest ve gafletli bir hüznüdür. İkicisi ise, var olan sevgiliden ayrı olmanın verdiği hüznüdür. Bu da Kur'an'daki hüznün çeşididir. Ancak bu çeşit hüznün, hidayete götüren ve nur saçan bir hüznüdür. Neşe de ikiye ayrılır: Romancı, tiyatrocu, sinemacı yani medeniyet edebiyatının verdiği neşedir ki, nefsi istek ve arzulara sevk eder. İkinci neşe, Kur'an'ın verdiği neşedir. Bu da nefsin istek ve arzularının önüne set çekerek, ruhu, kalbi, aklı ve latifeleri harekete geçirerek, onların yücelmesini ve asli vazifelerini icra etmesini sağlar.⁴¹

Demek ki Kur'an'ın edebî yönü yaklaşık 14 asır önce mağlup edilemediği

gibi, bugün yine üstünlüğünü korumaktadır.

Kur'an edebî yönden mağlup edilememiştir. Ancak asırların değişmesi, ihtiyaçların artması ve muhatapların farklılaşması neticesinde Kur'an'a karşı farklı alanlarda karşı çıkışlar var. Said Nursi'nin dediğine göre, gerek şahıslar ve gerekse cemaatler Kur'an'a karşı koyamayınca, bütün insanlığın hatta cinlerin fikirlerinin imtizacıyla ortaya koydukları muasır medeniyetle Kur'an'a karşı muâraza vaziyetini almışlar ve sihirleriyle muâraza ediyorlar.⁴² Bu muârazalarının da Kur'an karşısında hezimete uğradığının delillerini yine Risale-i Nur'dan getirmek şartıyla ortaya koyacağız. Meseleyi şu vecihlerden ele alabiliriz:

a. Kur'an'ın Emir ve Yasaklarındaki Hikmetlerin Her Asra Bakması

Kur'an'ın kanunları, düsturları ezeli olduğundan, medeniyetin kanunları gibi ihtiyar olup ölüme mahkûm olmayacaktır. Belki ebedi olarak gençliğini muhafaza edecektir.⁴³

Risale-i Nur'da konuyla ilgili birçok örnek olmakla beraber, biz burada numune kabilinden Kur'an'ın emirlerinden oruç ve zekât; nehiyelerinden ise faiz ve israfi ele alacağız. Bu arada Kur'an'ın tesettür emrinin ehemmiyetini de beyan edeceğiz.

Bu emir ve nehiyelerin manevi/uhrevi hikmetleri pek çoktur. Ancak biz burada medeniyetin Kur'an'a karşı muârazasını ele aldığımız için ve medeniyetin mehasinlerinin de dünyaya müteveccih olması hasebiyle, bu emir ve nehiyelerin dünyaya dair hikmetlerine değineceğiz.

Çağımızda tıp oldukça gelişmesine rağmen, hastalıkların önü alınamıyor. Hiç bilmediğimiz, adını duymadığımız hastalıklar ortaya çıkıyor. Kur'an'ın emirlerinin ve yasaklarının şebâbeti ve evrenselliği kendini bu alanda da hissettiriyor. Bu bağlamda oruç emri ile israfın nehyi bir arada ele alınabilir. Kur'an'ın orucu emretmesi ve israfi nehyetmesi bir anlamda günümüzün birçok hastalığına -daha yakalanmadan- önlem almak anlamına geliyor. Zira Kur'an'da emredilen oruç ibadeti, birçok maddi-manevi hikmeti bünyesinde barındırmakla birlikte modern tıbbın insanlara tavsiye ettiği perhizin de güzel bir numunesi oluyor. İnsan oruç vasıtasıyla bir nevi perhiz yaparak, mideye yemek üstüne yemek doldurmaktan kendini alıkoyup, midenin yemekleri hazmetmesine imkân tanıyor. Bu vasıtayla birçok hastalığın da önü alınmış oluyor.⁴⁴

Kur'an'ın emirleri hikmetlerle dolu olduğu gibi nehiyelerinde de birçok hikmet vardır. Mesela israfi yasaklayan "...yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz"⁴⁵ ayetinin tefsirinde İbn Sina (ö. 427/1037) tıp ilmini iki satırda topladığını söylemektedir. Buna göre, "sözün güzelliği kısılgındadır. Yediğin vakit az ye. Yedikten sonra dört-beş saat kadar daha yeme. Şifa, hazımdadır. Yani, kolayca hazmedeceğin miktarı ye. Nefse ve mideye en ağır ve yorucu hal, taam taam üstüne yemektir."⁴⁶

İşte bu israf yasağı adeta hastalıkların gelmeden önce tedbirinin alınmasıdır.

Bütün asırlarda insanları birbirine düşüren, toplumsal karmaşaya sebep olan söz “ben tok olayım başkası açlıktan ölse bana ne?” sözü olduğu gibi; bütün kötü ahlakların kaynağı dahi, “sen çalış; ben yiyeyim.” sözüdür.

Toplumsal hayatta zengin-fakir arasında denge bulunduğu müddetçe, insanlar rahat yaşayabilirler. Bu denge, zenginin fakire şefkat ve merhamet etmesi; fakirin de zengine hürmet ve itaat etmesi esasına dayanır. “Ben tok olayım başkası açlıktan ölse bana ne?” sözü, zengin kesimi fakire karşı zulüm, ahlaksızlık ve merhametsizliğe sevk etmiştir. “Sen çalış; ben yiyeyim.” sözü ise fakiri, zengine karşı kine, kıskançlığa ve karşı koymaya sevk ettiği için birkaç asırdır insanların huzurunu kaçırıyor. Bu durum bu asırda da (burada sözü edilen asır I. Dünya Savaşı'nın meydana geldiği asırdır.) Avrupa'da büyük bir olaya sebep olarak yine insanların huzurunu kaçırdı. İşte medeniyet bütün hayır kuruluşları, ahlak talimle-ri, amansız kanunları ve kanun uygulayıcılarına rağmen beşerin bu iki tabakasını barıştıramamıştır.

Kur'an ise birinci sözün etkilerini zekâtı farz kılmakla kökten halleder. İkinci sözün etkilerini de faizin haramlığıyla ortadan kaldırır. Ve adeta insanlara şu nasihatte bulunur: “Kavga kapısını kapamak için banka kapısını kapayınız.” Şakirdlerine ise “girmeyiniz” emrini verir.⁴⁷

Kur'an'ın emir ve yasaklarının, medeniyetin düsturlarına üstün geldiğini gösteren delillerden biri de Kur'an'ın tesettüre dair emridir.⁴⁸ Zira Kur'an-ı Kerim'in kadınlara tesettürü emretmesinin hikmetleri oldukça fazladır. Buna karşın medeniyet bahanesiyle kadınların tesettürden sıyrılmasının neticeleri ise çok vahimdir. Said Nursi meseleye şöyle bakar: Ona göre Kur'an'ın tesettür emri, kadınların onur ve haysiyetlerini muhafaza eder. Şefkat madenleri olan kadınlar hayâ perdelerini (tesettürlerini) taktıklarında, nefsin rezil isteklerinin onları düşüreceği zilletten kurtulurlar. Böylece nefsin arzularına alet olmaktan ve değersiz bir meta olarak addedilmekten korunmuş olurlar. Hâlbuki Kur'an'ın bu emrine karşı medeniyetin ortaya attığı açık-saçıklık neticesinde kadınlar yuvalarından çıkmış, beşeri de baştan çıkarmıştır. Aile hayatının devamı için kadın ve erkek arasında karşılıklı hürmet ve muhabbet olması gerekirken, açık-saçıklık yüzünden eşler arasındaki samimi hürmet ve muhabbet ortadan kalkmış ve bunun sonucunda aile hayatı zehirlenmiştir.⁴⁹

Demek ki, her asırda etkili olan Kur'an'ın emir ve yasakları, asırların değişmesiyle etkisini kaybetmiyor, bilakis bu emir ve yasaklara olan ihtiyaç daha da artıyor.

b. Günümüz Medeniyetinin Kullandığı Felsefi Hayat Düsturlarının, Kur'an'ın Düsturlarına Yenik Düşmesi

Said Nursi felsefenin toplumsal hayata ait düsturları ile Kur'an'ın toplumsal hayata yönelik düsturlarını karşılaştırmış ve yaklaşık 1400 yıl önce nazil olan Kur'an'ın düsturlarının ne kadar üstün ve ne kadar evrensel olduğunu ortaya koymuştur. Onun, felsefenin hayat düsturları ile Kur'anî hayat düsturlarını karşılaştırması şöyledir:

Günümüz medeniyetinin dayandığı felsefi düsturlara göre insanın toplumsal hayattaki dayanağı “kuvvettir” yani güçlü olmaktır. Hedefi ise “menfaattir.” Yaşam düsturu “caldır.” Yani ayakta kalmak için mücadele etmektir. Cemaatler arasındaki bağı “menfi milliyetçilik ve unsuriyettir.” Gayesi nefsin isteklerini tatmin ve insanların ihtiyaçlarını arttırmak için “lehviyattır.” Yani nefsanî arzularıdır. Oysa, kuvvetin, güçlü olmanın doğurduğu sonuç tecavüzdür. Başkalarının hakkına girmektir. Menfaati düşünmenin sonucu, her arzuya yetmediği için, menfaate sebep olan şey üzerinde boğuşmaktır. Menfi milliyetçilik ise başkasını yutmakla beslendiği için, hak ihlali sonucuna götürür. Medeniyetin takip ettiği bu felsefi düsturlardandır ki, beşeri memnun edemiyor. Belki toplumun %20'sine geçici bir mutluluk vermişse de geri kalan %80'ini rahatsız etmiş ve sefalete sürüklemiştir.

Şimdi gelelim Kur'anî düsturlara. Kur'an, insanlar için dayanak noktası olarak kuvvet yerine “hakk”ı kabul eder: Gayede menfaat yerine, fazileti ve Allah'ın rızasını kabul eder. Ayakta kalabilme mücadelesi şeklindeki cidalin yerine “düstur-u teavünü” yani yardımlaşma prensibini esas tutar. Cemaatler arasındaki bağda, menfi milliyetçilik yerine “rabita-i dinî, sınıfı ve vatanî”yi kabul eder. Gayeleri, nefsin haram isteklerinin önüne set çekerek, ruhun yücelmesini sağlamak ve ruha asıl görevini yaptırmak ve insanı, gerçek manada insan etmektir. Kur'an'ın düsturları böyle olunca şu neticeler ortaya çıkar: “Hakk”ı esas tutmak, ittifaka götürür. Yani insanlar arasında birliği sağlar. Faziletli olmak, dayanışmaya götürür. Dine uymak, din kardeşliğini netice verir. Nefsin isteklerine mani olup, ruhun terakkisini sağlamak saadet-i darye vesile olur.⁵⁰ Demek ki, muasır medeniyetin düsturları, asırlar önce ortaya konan Kur'an düsturlarına mağlup düşmüştür.

II. Kur'an'ın Günümüz Bilimsel Verilerine ve Teknolojisine Dair Bilgiler İhtiva Etmesi

Yaklaşık 1400 sene önce nazil olan Kur'an-ı Kerim'de günümüzdeki bilimsel verilere ve teknolojik gelişmelere dair bilgilerin bulunması, onun şebâbet yönünün en güzel izahlarından biridir.

Mesela Rahman Suresi'nde geçen “(Suları acı ve tatlı olan) iki denizi salıvermiştir; birbirine kavuşuyorlar. (Fakat) aralarında bir engel vardır; birbirine geçip karışmıyorlar.”⁵¹ ayetlerinin ihtiva ettiği iki denizin sularının birbirine kavuştuğu

halde birbirine karışmadığı bilgisi, ünlü deniz bilimci Jacque Cousteau (ö. 1997) tarafından ancak XX. yüzyılda doğrulanabilmiştir.⁵²

Birçok tefsir metodunun yanında ilmi tefsir (fenni tefsir) metodunu eserinde kullanan Said Nursi de Kur'an'daki bazı ayetlerden günümüz ilmi verilerine, teknolojisine dair işaretleri keşfetmiştir. Nursi, özellikle peygamber mucizelerinden bahseden ayetlerden hareketle günümüz teknolojisiyle ilgili birçok bağlantıyı ortaya koymuştur. Şimdi onun peygamber mucizelerini değerlendirerek günümüz teknolojisine dair keşfettiği bazı bilgileri, birkaç ayet ışığında örnek verelim:

Said Nursi, Belkıs'ın tahtının Hz. Süleyman (a.s.)'ın yanında hazır bulunması mucizesini anlatan “*Kitaptan bilgisi olan biri, ‘Ben onu, gözünü kapayıp açmadan önce sana getiririm.’ dedi. Süleyman, tahtı yanında yerleşmiş hâlde görünce...*”⁵³ ayetine dayanarak uzak mesafelerdeki eşyanın çok kısa bir zamanda, aynen veya sureten yanımıza celbedilebileceğini ifade etmiştir.⁵⁴ Yani Nursi burada ismen söylemese de, “sureten” kelimesiyle ayetin televizyona işaret ettiğini söylemek istemiştir. “aynen” kelimesiyle de daha uzak bir teknolojiye, günümüzde mevcut olmayan ışınlamaya işaret etmiş olabilir.

Said Nursi Hz. Musa (a.s.)'nın asâ mucizelerinden birini anlatan “*Asanı kayaya vur*” demiştik, böylece kayadan on iki pınar fışkırmış...”⁵⁵ ayetinin tefsirinde, insanlar bu mucizeden aldıkları ilham ile kıraç ve kumlu alanlardan suyu çıkaran santrafuj (sondaj) aletini icat ettiklerini söylemiştir.⁵⁶

Yine Nursi, Hz. İsa (a.s.)'nin mucizelerini anlatan “*Körü ve alacalıyı iyileştiririm ve Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim.*”⁵⁷ kısmını işlerken, bu mucizelerin günümüz tıbbî gelişmelerine önayak olduğunu söylemiştir. Yani, insanlar Hz. İsa (a.s.)'nin tıp alanındaki mucizelerinden ilham alarak yaptıkları deneyler ve fikri katkılar neticesinde tıpta çok önemli mesafeler kat etmişlerdir. Tıptaki gelişmelere dikkatlice bakıldığında Hz. İsa (a.s.)'nin mucizeleri ile bu gelişmeler arasındaki münasebetin ne denli büyük olduğu fark edilecektir. Zira bu mucizeler, tıptaki gelişmeler için birer numune ve mikyas olmuşlardır.⁵⁸

Said Nursi, Hz. Adem (a.s.)'in “ta’lîm-i esma mucizesi”, Hz. Davud’(a.s.)’un “elinde demiri yumuşatarak demire şekil verme mucizesini”, Hz. İbrahim (a.s.)’in “ateşte yanmama” mucizesini vb. anlatan ayetleri tefsir ederken bu mucizelerin günümüz teknolojisine işaret eden bağlantılarını ortaya koymuştur.⁵⁹

Nursi, peygamber mucizeleri haricinde de bazı ayetlerden günümüz teknolojisine dair işaretler ortaya koymuştur. Mesela, “*Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun temsili şudur: Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fânûs içinde. Fânûs sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile neredeyse aydınlatacak (kadar berrak)tır. Nur üstüne nur. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir. Allah, her*

şeyi hakkıyla bilendir.”⁶⁰ ayetinin elektriğe işaret ettiğini söylemiştir.⁶¹

III. Haber Verdiği Gelecekle İlgili Gaybî Hadiselerin Doğru Çıkması

Kur'an'ın haber verdiği gelecekle ilgili hadiselerin aynen zuhur etmesi, Kur'an'ın i'caz yönlerinden biridir. Ancak bu konu özelde şebâbet meselesine de bakar. Zira zamanın geçmesi Kur'an'ın vermiş olduğu haberleri iptal etmemiştir. Bilakis zamanla verilen haberler aynen vuku bulmuştur.

Kur'an'ı Kerim'in gelecekte vuku bulacağına dair hadisler pek çoktur. İ'caz-ü'l-Kur'an'a dair eser yazan Ebu'l-Huseyn er-Rummânî (ö. 384/995) gelecekle ilgili haber veren ayetleri sayarken şu ayetleri örnek verir:

1. Bedir Savaşı'nda Müslümanların küffara karşı galebesini haber veren⁶² Enfal Suresi'nin 7. ayeti.

2. Rumların Farslara yenildikten sonra, yakın bir zamanda, bu kez galip geleceğini haber veren⁶³ Rum Suresi'nin 1, 2 ve 3. ayetleri.

3. İslâm dininin bütün dinlere karşı üstünlük sağlayacağını haber veren⁶⁴ Tevbe Suresi'nin 33. ayeti ve Saff Suresi'nin 9. ayeti.

4. Kur'an'ın, benzerini ortaya koyma hususunda yaptığı muaraza çağrısı ve bu çağrıya asla cevap verilemeyeceğini haber veren⁶⁵ Bakara Suresinin 23. ve 24. ayetleri.

5. Müşriklerin Bedir Savaşı'nda hezimete uğrayacaklarını haber veren⁶⁶ Kamer Suresi'nin 45. ayeti.

6. Müslümanların Mescid-i Haram'a gireceğine dair Hz. Muhammed (s.a.v.)'in gördüğü rüyanın gerçekleşeceğini haber veren⁶⁷ Fetih Suresi'nin 27. ayeti.

7. Müslümanların Hayber Savaşı'nda kazanacakları ganimetleri haber veren⁶⁸ Fetih Suresi'nin 20. ayeti ile Müslümanların Fars ve Rumlardan elde edeceği ganimetleri haber veren⁶⁹ 21. ayet.⁷⁰

Said Nursi de gaybî haberleri ihtiva eden birçok ayete işaret etmiştir.⁷¹ Ancak biz burada, Nursi'nin ayrıntılı olarak ele aldığı ve önemli gaybî bilgileri ortaya koyduğu Fetih Suresi'nin 27, 28 ve 29. ayetlerine yer vereceğiz. Şimdi bu ayetlerden nasıl manalar çıkardığına kelime kelime ve/veya cümle cümle bakalım:

... لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ... “Andolsun, Allah, Peygamberinin rüyasını doğru çıkardı...”⁷² Nursi, ayetin bu kısmının Mekke'nin Fethi'ni vukuundan iki sene evvel haber verdiğini söyler.

... فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ... “...size bundan başka yakın bir fetih daha verdi.”⁷³ Tefsir kitaplarında, ayette geçen “yakın bir fetih”in hangi hadise olduğuna dair farklı görüşler vardır. Kimileri “yakın bir fetih”in Hayber’in fethi olduğunu söylerken⁷⁴, kimilerine göre de Hayber’in Fethi veya Hudeybi’ye Antlaşması’dır.⁷⁵ Bunlara ek olarak Rıdvan Biati’ni zikredenler de olmuştur.⁷⁶

Said Nursi de burada sözü edilen “yakın bir fetih”in Hudeybiye Antlaşması

olduğunu söylemiştir. Çünkü Hudeybiye Antlaşması zahiren Müslümanların aleyhine görünse de, sonuçları itibariyle büyük bir fetih niteliğine bürünmüştür.⁷⁷

Nursi, Fetih Suresi'nin 27. ayetinde geçen لَا تَخَافُونَ "...korkmadan..." kaydına dikkatleri çekmiştir. Zira Allah (cc) bu kayıtla, Mü'minlerin Kâbe'yi tam bir güven içinde tavaf edeceklerini haber veriyor. Hâlbuki böyle bir haber verildiğinde, Arap Yarımadası'ndaki bedevi Araplar, Mekke'nin etrafında yaşayanlar ve Kureyş Kabilesi'nin çoğu düşman idi. Böyle bir ortamda Mü'minlerin hiç korkmadan Kâbe'yi tavaf edecek olmaları şu anlama geliyordu: Arap Yarımadası'nın tamamı itaat altına alınacak; Kureyşliler Müslüman olacak, böylece tam bir emniyet sağlanacaktır. İşte ayetin verdiği bu olay aynen vuku bulmuştur.⁷⁸

"Peygamberini doğru yol üzere ve hakk din ile, diğer bütün dinlere üstün kılmak için gönderen O'dur. Şâhid olarak Allah yeter."⁷⁹

Bu ayette Hz. Muhammed (s.a.v.)'in getirdiği dininin, tüm dinlere galip geleceği hususu kesin bir dille ifade edilmiştir. Oysa bu haber verilirken, İslam küçük bir kabile diniydi. Buna karşın o dönemde, Hıristiyanlık, Yahudilik ve Mecusiliğin yüzer milyon mensupları vardı ve bu dinler aynı zamanda yüzer milyon nüfusa sahip, Roma, Çin ve İran gibi o zamanda dünyanın en büyük devletlerinin diniydi. Nitekim İslam'ın fetihlerle dünyanın dört bir yanına yayılması bu meseleyi ispat etmiştir.⁸⁰

"Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onları, rükû ve secde hâlinde görürsün"⁸¹

Bazı tefsirlerde ayette geçen, وَالَّذِينَ مَعَهُ "O'nunla beraber olanlar" ibaresinin Hz. Ebubekr'e; أَسِدَاءَ عَلَى الْكُفَّارِ "inkârcılara karşı çetin" ibaresinin Hz. Ömer'e; رُحَمَاءَ بَيْنَهُمْ "birbirlerine karşı da merhametlidirler" ibaresinin Hz. Osman'a; تَرِيَهُمْ "onları, rükû ve secde hâlinde görürsün" ibaresinin de Hz. Ali'ye delâlet ettiği, işaret ettiği söylenmiştir.⁸²

Said Nursi de, ayetin bu ibarelerinin, sırasıyla Hz. Ebubekr, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'ye delalet ettiğini ve bu ibarelerin onlara has özellikleri içerdiğini söylemiştir. Nursi'ye göre ayetteki bu sıra, aslında hilafetteki sırayı da önceden tayin etmiştir.⁸³

IV. Müslümanların Kur'an'a Uygun Hareket Ettikçe Terakki Etmeleri

Avrupa'nın günümüzdeki teknolojik üstünlüğü, ister istemez günümüz Müslümanlarının yönünü o tarafa çevirmiştir. Avrupa'nın sahip olduğu teknolojik üstünlük Müslümanlarda bazı illüzyonlara sebep olmuş, geri kalmışlığımız mensup olduğumuz dine bağlılıkta aranmaya başlanmıştır. Nitekim Said Nursi'nin –ismini vermeden- bir zattan aktardığı "Biz, Allah Allah! diye diye geri kaldık. Avrupa, top tüfek diye diye ileri gitti."⁸⁴ sözü adeta bu konunun anahtar sözüdür. Ancak

Nursi'nin bu sözlere cevap niteliğinde ortaya koyduğu deliller bu düşüncenin hakikatsiz olduğunu ortaya koymuştur.

Nursi'ye göre dini bağlamda İslamiyet'in Hıristiyanlıkla kıyaslanması hatalı bir kıyastır. Çünkü Avrupa, dinine mutaassıp kaldığı zamanlar medeniyetten uzaklaşmış, –ki dinleri, onları üç yüz senelik iç savaşa sürüklemiştir- dini terk ettiklerinde ise medenileşmişlerdir. Oysa Müslümanlar ne zaman dinlerine tam bağlı kalmışlarsa, –bağlı kaldıkları dönemde- en medeni konumunda olmuşlardır. Buna en büyük delil Müslümanların Endülüs'te kurdukları devlettir. Bununla beraber Müslümanlar ne zaman ki dinlerinden uzaklaşmışlar, o zaman da tedenni etmişlerdir.⁸⁵ Günümüz İslâm âleminin durumu, buna en güzel şahittir.

Ayrıca şu yönler de Kur'an'ın şebâbetine delil olarak gösterilebilir:

1. Yüzyıllardır sürekli okunan bir kitap olması: Yeni çıkan her edebi veya natsal eser ne kadar popüler olursa olsun, belli bir zaman sonra bu popülaritesini kaybeder ve zamanla esamesi okunmaz olur.

Hâlbuki Kur'an-ı Kerim öyle bir halâvete sahiptir ki, en tatlı bir şeyden dahi usandıran çok tekrar, Kur'an'ı okuyanlarda bir usanç meydana getirmedığı gibi, okundukça –kalbi bozulmuş, zevki çürümüşler hariç- halâvetini daha ziyade göstermiştir.⁸⁶

2. Sürekli tefsir edilmesi: Kur'an'ın manalarının vuzuha kavuşturulması için her devir tefsir edildiğini görmekteyiz. Hz. Muhammed (s.a.v)'in görevlerinden biri olan tebyinin⁸⁷ (açıklama, tefsir), günümüze kadar hız kesmeden devam ettiğini müşahade etmekteyiz. Öyle ki Kur'an'ın tefsirine dair yazılan eserlerin sayısı yüzbinlerle ifade edilmektedir. Said Nursi, eserinde bu sayıyı üç yüz elli bin olarak zikreder.⁸⁸

3. Ecnebi Filozofların İtirafı: Müslüman olmayan Batılı bilim adamlarının Kur'an, Hz. Muhammed ve İslam dini hakkındaki itirafları da Kur'an'ın her vakit gündemde olduğuna şahit olarak gösterilebilir. Risale-i Nur Külliyyatı'nda da yer verilen bu bilim adamlarından üçünün görüşlerine yer vereceğiz.

Bismarck (ö. 1898)⁸⁹, farklı devirlerde insanların idaresini sağlamak maksadıyla, gönderilen –semavi olduğu iddia edilen- bütün kitapları alıp ayrıntılı bir şekilde incelediğini, ancak asılları bozulmuş bu kitapların hiçbirisinde aradığı hikmeti ve tam isabeti bulamadığını söyler. Ona göre bu kitapların haiz olduğu kanunlar bir milleti idare etmek şöyle dursun, bir haneyi dahi idare edemezler. Bismarck, Kur'an'ı bu kaydın dışında tutar. O, Kur'an'ı bütün yönleriyle tetkik ettiğini ve her kelimesinde büyük hikmetler gördüğünü söyler. Ona göre İslam düşmanlarınca ortaya atılan, bu kitabın Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından yazıldığı iddiası tamamen kin ve garaz eseridir. Böyle bir durum ilim ve hikmetle bağdaştırılamaz.⁹⁰

Dr. Maurice (ö. 1998)⁹¹, La Parler França Roman adlı gazetede, Kur'an'ı Fransızcaya eviren Selman Ruhan'ın Kur'an'a yaptığı eleştirilere cevap niteliğinde şöyle demiştir: O, önce Kur'an nedir? sorusunu sormuş ve bu soruya cevap niteliğinde şunları söylemiştir: Bütün tenkitlerin ötesinde o, bir fesahat ve belagat mucizesidir. Kur'an'ın 350 milyon (şimdi çok daha fazla) Müslümanın göğsünü haklı bir gururla kabartmasının sebebi, sahip olduğu mana güzelliği ve diğer semavi kitaplardan mükemmel olması ve ezeli olmasındandır. Daha ötesi Kur'an, ezeli kudretin bir inayet eseri olarak, insanlığa bahşettiği semavi kitapların en güzelidir. İnsanları huzura kavuşturması bakımından Kur'an'ın açıklamaları, Yunan felsefesinin açıklamalarından çok yüksektir. Kur'an'ın her kelimesi, her şeyin yaratıcısı ve kabiliyetlerine göre her şeyin sevk ve irşad edicisi olan Zat-ı Kibriya'nın azameti kapsamındadır. Kur'an bir edebiyat kitabıdır. Dil uzmanları için, lafızların hazinesidir. Şairler için ahenk kaynağıdır. Ayrıca Kur'an, hükümler ve fıkıh namına bilgileri kuşatan bir kitaptır.⁹²

Yine Batılı bir filozof olan Levazaune'un Kur'an hakkında sarf ettiği şu sözler de, ecebi bir filozofun hakikati itiraf etmesi bakımından önemlidir: Yeni icatlar veya ilim ve irfanla halledilebilen hiçbir mesele İslam'ın esaslarıyla çelişki halinde değildir. Bizim, Hıristiyanlığı, tabiat kanunlarıyla bağdaştırmak için harcadığımız mesaiye karşın, Kur'an-ı Kerim'in ve öğretilerinin tabiat kanunlarıyla tam bir uyumu söz konusudur. Kur'an her hürmete layıktır.⁹³

Sonuç

Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in en büyük mucizesidir. Mucize gösteren her peygamberin mucizesi yaşadıkları çağla sınırlı kalmasına rağmen, ilahi koruma garantisi olan Kur'an'ın mucizeliği Hz. Muhammed' (s.a.v.)'den sonra da devam etmiştir. Kur'an'ın asırlardır süren bu yönü, birçok tefsir eserine, bu alanda yazılmış müstakil eserlere ve tefsir usulü eserlerine konu olmuştur.

Bir yandan farklı birkaç tefsir metoduyla yazılmış, bir yandan da tefsir usulü kavramlarına yer veren Risale-i Nur Külliyyatında Kur'an'ın i'câzı meselesine büyük ehemmiyet verilmiştir. Eserin birçok yerinde konuyla ilgili bilgiler mevcut olmakla beraber, külliyyatın *Sözler Mecmuasının* 25. Sözü, "Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesi" müstakil başlığı altında -yaklaşık yüz sayfa- bu meseleye ayrılmıştır. Burada Kur'an'ın birçok i'câz yönü ispatlanmıştır.

Risale-i Nur Külliyyatında ele alınan Kur'an'ın i'câz yönlerinden biri Kur'an'ın şebâbetidir. Yani asırların geçmesiyle daima genç ve taze kalmasıdır. Said Nursi "Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesi"nde Kur'an'ın şebâbeti yönünden i'câzını ele alırken Kur'an ve günümüz medeniyeti arasında bazı karşılaştırmalar yaparak konuyu ispatlamıştır.

Nursi'nin yaptığı karşılaştırmaya göre, Kur'an'ın günümüz medeniyeti karşısındaki üstünlüklerinden biri, Kur'an'ın asırlar öncesinden yaptığı meydan oku-

maya, o gününün edebiyat ve belagat ustaları cevap veremediği gibi, günümüz medeniyetinin de bu meydan okumaya cevap verememesidir. Bu meydan okumaya karşılık verememe edebiyat alanında olduğu gibi, asrımız insanların, cemaatlerinin hatta cinlerin fikirlerinin imtizacıyla ortaya koyduğu medeniyet alanında da olmuştur. Bu meyanda Nursi'nin, Kur'an'ın günümüz medeniyetine üstünlüğüne dair yaptığı karşılaştırmaya göre, Kur'an'ın havi olduğu emir ve yasaklar, günümüz medeniyetinin düsturlarına galebe çalmıştır. Zira günümüz medeniyetinin önünü alamadığı birtakım şahsi ve toplumsal zararlar, Kur'an'ın zekât ve oruç emirleriyle; israf ve faiz yasaklarıyla kökten halledilmiştir.

Kur'an'ın günümüz medeniyetine karşı üstünlüklerinden biri de, Kur'an'ın insanlar arasında saadeti temin eden eşsiz düsturlarıdır. Çünkü günümüz medeniyetinin dayandığı felsefi ilkeler insanlar arası münasebetlerde ortaya koyduğu ilkelere insanı mutlu etmekten çok uzaktır. Oysa 1400 yıldır tatbik edilen Kur'an'ın beşeri münasebetlere dair prensipleri, insanlar arasında tam bir uyum ve saadeti sağlamış ve insana asıl mahiyetini kazandırmıştır.

Risale-i Nur Külliyyatında Kur'an'ın şebâbetiyle bağlantılı birçok yer bulunmaktadır. Bunlardan biri, Kur'an'da yer alan peygamber mucizelerinin günümüz teknolojisine dair işaretler içermesidir. Mesela, Hz. Musa (a.s.)'nin asa mucizesinin günümüzdeki sondaja, Hz. Süleyman (a.s.)'in Belkıs tahtına çok kısa bir sürede muttali olma mucizesinin televizyona dair işaretler içermesi gibi.

Risale-i Nur'da Kur'an'ın şebâbetini gösteren delillerden biri de Kur'an'ın haber verdiği geleceğe yönelik haberlerin aynen ortaya çıkmasıdır. Bu bağlamda Fetih Suresi'nin bazı ayetleri tahlil edilmiş ve Kur'an'ın gayba dair verdiği haberlerin aynen çıktığı sonucu ortaya konmuştur.

Günümüz medeniyetini oluşturan insanların ekserisinin bağlı oldukları Hıristiyanlık ile İslam'ın Risale-i Nur'da karşılaştırılması da Kur'an'ın şebâbetiyle bağlantısı olan bir meseledir. Zira Avrupalılar Hıristiyanlığa mutaassıbâne bağlandıkları zamanlar –Orta Çağ'da olduğu gibi- tedenni etmişler, dinlerine olan bağlılıklarını terk ettiklerinde ise terakki etmişlerdir. Hâlbuki Müslümanlar ne zaman Kur'an'ın prensiplerine sıkı sarılmışlarsa, yaşadıkları dönemin en üstün medeniyetini kurmuşlardır. Avrupa'da kurulan Endülüs Emevileri örneğinde olduğu gibi.

Kur'an-ı Kerim'in yüz yıllardır, sürekli okunan bir kitap olması ve manalarının anlaşılabilmesi için yüz binlerle ifade edilen tefsirlerin bulunması da Kur'an'ın şebâbetini ortaya koymaktadır. Ayrıca Batılı bazı filozofların Kur'an'a yönelik itirafları da Kur'an'ın asrımızda dahi insanları kendine hayran bıraktığını göstermektedir. Bu da yine Kur'an'ın şebâbeti kapsamında değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Dipnotlar

- 1 Peygamber olduğunu ileri süren kimsenin elinde doğruluğunu kanıtlamak için Allah tarafından yaratılan hârikulâde olay. (Halil İbrahim Bulut, “Mucize”, *DİA*, 2005, Ankara, TDV Yayınları, c. 30, s. 350.
- 2 İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü*, 16. Baskı, 2007, Ankara, TDV Yayınları, s. 162.
- 3 Said Nursi, *İşârâtü'l-İ'câz*, 2013, İstanbul, Envar Neşriyat, s. 121.
- 4 Hicr, 15/9.
- 5 Ebû Abdullah Bedruddin Muhammed b. Abdullah b. Bahâdir ez-Zerkeşî, *el-Burhân fi Ulûmi'l-Kur'an*, 1. Baskı, thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrahim, 1376/1957, Beyrut, Dar-u İhyâ-i Kütübî'l-Arabiyye, c. 2, s. 90.
- 6 Yusuf Şevki Yavuz, “İ'câzü'l-Kur'an” maddesi, *DİA*, 2000, Ankara, TDV Yayınları, c. 21, s. 403.
- 7 Yusuf Şevki Yavuz, “İ'câzü'l-Kur'an” maddesi, *DİA*, 2000, Ankara, TDV Yayınları, c. 21, s. 406.
- 8 Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî el-Kurtubî, *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, thk. Sâlim Mustafâ el-Bedri, 4. Baskı, 1435/2014, Beyrut, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye. c. 1, ss. 52-54; ez-Zerkeşî, c. 2, ss. 93-101; Muhammed Abdu'l-Azîm ez-Zerkânî, *Menâhilü'l-İrfân fi Ulûâmi'l-Kur'an*, thk. Ahmed Şemsuddin, 4. Baskı, 1434/2013, Beyrut, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, c. 2, ss. 459-503; Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü*, ss. 166-167; Demirci, *Tefsir Usulü*, s. 181-184.
- 9 el-Kurtubî, c. 1, ss. 52-54; ez-Zerkeşî, c. 2, ss. 93-101.
- 10 ez-Zerkânî, c. 2, ss. 459-503.
- 11 Nursi, *İşârâtü'l-İ'câz*, s. 121.
- 12 Said Nursi, *Sözler*, 2013, İstanbul, Envar Neşriyat, s. 366.
- 13 25. Söz (Mu'cizat-ı Kur'aniyye Risalesi) için bkz. Nursi, *Sözler*, ss. 365-463.
- 14 10. Söz (Haşir Risalesi) için bkz. Nursi, *Sözler*, ss. 48-120.
- 15 Konulu Tefsir: Kur'an'ın herhangi bir konu veya kavram bazında tefsir edilmesidir. Fikret Karaman vd. *Dini Kavramlar Sözlüğü*, 2009, İstanbul, DİB Yayınları, s. 337.
- 16 Geniş bilgi için bkz. Said Nursi, *Asâ-yı Musa*, 2013, İstanbul, Envar Neşriyat, ss. 40-55.
- 17 Uhuvvetle ilgili geniş bilgi için bkz. Said Nursi, *Mektubat*, 2012, İstanbul, Envar Neşriyat, ss. 262-78.
- 18 İctimai Tefsir: XIX. Yüzyılın sonlarında Kur'an'ı sosyal açıdan yorumlayan bir tefsir hareketi. Muhsin Demirci, *Tefsir Terimleri Sözlüğü*, 3. Baskı, 2014, İstanbul, İFAV Yayınları, s. 108.
- 19 Geniş bilgi için bkz. Nursi, *Sözler*, ss. 252-65.
- 20 Fenni (İlmi) Tefsir: Kur'an ayetlerinde yer alan ilmi (fenni) terimleri açıklamaya ve onlardan çeşitli ilimleri ve felsefi görüşleri ortaya çıkarmaya çalışan bir tefsir çeşididir. Demirci, *Tefsir Terimleri Sözlüğü*, s. 123.
- 21 Bkz. Nursi, *İşârâtü'l-İ'câz*, ss. 30-40.
- 22 Nursi, *Mektubat*, ss. 389-90.
- 23 Nursi, *Sözler*, s. 407; *Şualar*, 2013, İstanbul, Envar Neşriyat, s. 136.
- 24 Kasas, 28/49.
- 25 İsrâ, 17/88.
- 26 Hud, 11/13.
- 27 Bakara, 2/23-24.
- 28 Yunus, 10/37-38.
- 29 Ebû'l-Fidâ İsmail b. Ömer b. Kesîr, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azîm*, thk. Muhammed Huseyn Şemsuddin, 1419, Beyrut, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, c. 1, s. 108.
- 30 İsrâ, 17/88.
- 31 Hud, 11/1.
- 32 En'am, 6/115.
- 33 İbn Kesîr, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azîm*, ss. 1/108-109.
- 34 Nursi, *Mektubat*, s. 186.
- 35 Nursi, *Mektubat*, s. 185.

- 36 Nursi, *Sözler*, s. 378.
37 Nursi, *Mektubat*, ss. 185-6.
38 Nursi, *Mektubat*, 186.
39 Nursi, *Mektubat*, s. 186.
40 Nursi, *Sözler*, s. 411.
41 Nursi, *Sözler*, s. 411.
42 Nursi, *Sözler*, s. 407.
43 Nursi, *Sözler*, s. 408.
44 Nursi, *Mektubat*, s. 403.
45 A'raf, 7/31.
46 Said Nursi, *Lem'alar*, 2013, İstanbul, Envar Neşriyat, s. 147.
47 Nursi, *Sözler*, ss. 408-9.
48 Bu emir şu ayetle sabittir: "Ey peygamber; hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, dış elbiselerinden (ciltbablarından) üzerlerini sıkıca örtünler! Bu, onların tanınmalarına, tanınıp da eziyet edilmemelerine en elverişli olanıdır. Bununla beraber Allah, çok bağışlayıcıdır, merhamet edicidir." Ahzab, 33/59.
49 Nursi, *Sözler*, s. 410; Tesettürle ilgili geniş ayrıntılı bilgi için bkz. Nursi, *Lem'alar*, (Tesettür Risalesi), ss. 195-9.
50 Nursi, *Sözler*, ss. 407-8.
51 Rahman, 55/19-20.
52 Muhsin Demirci, *Kur'an'ın Ana Konuları*, 8. Baskı, 2014, İstanbul, İFAV Yayınları, ss. 73-74.
53 Neml, 27/40.
54 Nursi, *Sözler*, s. 257.
55 Bakara, 2/60.
56 Nursi, *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 208.
57 Âl-i İmran, 3/49.
58 Nursi, *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 208.
59 Geniş bilgi için bkz. Nursi, *Sözler*, ss. 252-65; *İşârâtü'l-İ'caz*, ss. 207-8.
60 Nur, 24/35.
61 *Sözler*, s. 253.
62 Ebu'l-Kasım Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Abdullah İbn Cüzey el-Kelbî, *et-Teshîl li Ulûmi'l-Tenzil*, thk. Abdullah el-Halidî, 1416, Beyrut, Şirket-u Dari'l-Erkâm b. Ebi'l-Erkâm, c. 1, s. 321.
63 Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Kesîr b. Ğalib el-Âmâlî EbûCa'fer et-Taberî, *Câmiu'l-Beyân fi Te'vili'l-Kur'an*, thk. Ahmed Muhammed şakir, 1420/2000, byy., Mektebetü'r-Risale, c. 20, s. 66.
64 Abdullah b. Abbas, *Tenvîrü'l-Mikbâsmin Tefsir-i İbn Abbas*, (cem eden: Mecdu'd-Din Ebû Tahir Muhammed b. Yakub el-Fîruzâbâdî), ty., Lübnan, Darü'l-Kitabi'l-İlmiyye, s. 157.
65 İbn Kesîr, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azîm*, ss. 1/108-109.
66 es-Semerkândî, *Bahru'l-Ulûm*, c. 3, ss. 375-6.
67 Ebû Muhammed el-Huseyn b. Mes'udri-Beĝâvi, *Me'alimu'l-Tenzil fi tefsiri'l-Kur'an*, 4. Baskı, thk. Muhammed Abdullah en-Nemr vd., 1417/1997, byy., Daru't-Tâyyibe, c. 7, s. 322.
68 Celaluddin Muhammed b Ahmed el-Mahalli, Celaleddin Abdîrrahman b. EbîBekr es-Suyûtî, *Tefsiru'l-Celâleyn*, ty. Kahire, Dâru'l-Hadis, s. 682.
69 Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed b. Ali el-Vahidi, *el-Vecîz fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Azîz*, thk. Safvân Adnan Davudî, 1425, Beyrut, Daru'l-Kalem, s. 1011.
70 Ali b. İsâ b. Ali b. Abdillahebu'l-Hasen er-Rummânî, *en-Nuket fi İ'câzi'l-Kur'an*, 3. Baskı, thk. Muhammed Halefullah, Muhammed Zaĝlul Selâm, 1976, Mısır, Daru'l-Ma'rife, ss. 110-1.
71 Bkz. Nursi, *Sözler*, ss. 405-6.
72 Feth, 48/27.
73 Feth, 48/27.
74 Muhammed b. Muhammed b. Mahmud Eb'u'l-Mansûr el-Maturidî, *Tevîl'at-u Ehli's-Sünne*, thk. Mecdi Baslum, 1426/2005, Beyrut, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, c.9, s. 314; Ebu'l-Leys Nasr b.

- Muhammed b. Ahmed b. İbrahim es-Semrkanî, *Bahru'l-Ulûm*, ty., byy., c. 3, s. 320; Ebu'l-Kasım Mahmud b. Amr b. Ahmed ez-Zemahşerî, *el-Keşşaf an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzil*, 3. Baskı, 1407, Beyrut, Daru'l-Kütübi'l-Arabî, c.4, s. 346.
- 75 Ebû'l-Abdullah Muhammed b. Ömer b. El-Hasen Fahrudin er-Razi, *Mefâtihu'l-Ğayb*, 1420, Beyrut, Daru'İhyâiTürasi'l-Arabî, c. 28, s. 87; Cemaluddin Ebû'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Cevzî, *Zadu'l-Mesîr fi İlmi't-Tefsîr*, thk. Abdurrahman el-Mehdi, 1422, Beyrut, Daru'l-Kütübi'l-Arabî, c. 4, s. 138.
- 76 EbûZeyd Abdurrahman b. Muhammed b. Mahlûf es-Sealebî, *el-Cevâhiru'l-Hisân fi Tefsîri'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ali Muavviz ve Adil Ahmed Abdu'l-Mevcûd, 1418, Beyrut, Daru İhyâiTürasi'l-Arabî, c. 5, s. 261.
- 77 Nursî, *Lem'alar*, s. 29; ayrıca bkz. el-Vahidi, *el-Vecîz*, s. 1013.
- 78 Nursî, *Lem'alar*, ss. 29-30.
- 79 Feth, 48/28.
- 80 Nursî, *Lem'alar*, s. 30.
- 81 Feth, 48/28.
- 82 Abdulkерim b. Hevazin b. Abdulmelik el-Kuşeyrî, *Tefsîru'l-Kuşeyrî (Letâifu'l-İşârât)*, 3. Baskı, thk. İbrahim el-Beysunî, ty. Mısır, El-Hey'etu'l-Misriyyatu'l-Amme, c. 3, s. 433; el-Cevzî, *Zadu'l-Mesîr*, c. 4, s. 138.
- 83 Daha fazla bilgi için bakz. Nursî, *Lem'alar*, ss. 30-7.
- 84 Nursî, *Mektubat*, s. 438.
- 85 Nursî, *Mektubat*, ss. 325, 438.
- 86 Said Nursî, *Asâ-yı Musa*, s. 129.
- 87 Nahl, 16/44.
- 88 Said Nursî, *Emirdağ Lahikası*, 2011, İstanbul, Envar Neşriyat, c. 2, s. 28; *Lem'alar*, s. 195; *Şualar*, s. 381.
- 89 Almanya'nın önemli devlet adamlarındandır. https://tr.wikipedia.org/wiki/Otto_von_Bismarck, 28.01.2016.
- 90 Nursî, *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 213.
- 91 Maurice Bucaille: Fransız tıp doktoru, *Tevrat, İnciller, Kur'an-ı Kerim ve Bilim* adlı eserin müellifi .https://en.wikipedia.org/wiki/Maurice_Bucaille, 28.01.2016.
- 92 Nursî, *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 214.
- 93 Nursî, *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 217.